

ความรับผิดทางอาญาในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม

CRIMINAL LIABILITY FOR DISCLOSURE OF PERSONAL INFORMATION IN THE SOCIAL SECURITY SYSTEM

อัฉรา ทองรัตน์*

Achara Thongratana*

ดร.จิรวุฒิ ลิปิพันธ์**

Jirawut Lipipun**

วันที่รับบทความ 1 สิงหาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ 4 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ 4 ธันวาคม 2565

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และ
นักวิชาการแรงงานชำนาญการ สำนักงานประกันสังคมจังหวัดสระบุรี กระทรวงแรงงาน

* LL.M. Student, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University,
Legal Officer, Saraburi Provincial Land Readjustment Office Ministry of Agriculture and Cooperatives

* e-mail: koy46170@gmail.com

** อาจารย์, คณะนิติศาสตร์ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** Professor, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

** e-mail: jirawut.lin@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาถึงความรับผิดชอบทางอาญาในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมของประเทศไทย เนื่องจาก สำนักงานประกันสังคมเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลของนายจ้าง ลูกจ้าง ผู้ประกันตน รวมถึงบุคคลอื่นจำนวนมาก และมีบทบาทสำคัญ ในการเก็บ รวบรวมและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม ในส่วนความรับผิดชอบทางอาญาในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะเป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน โดยไม่ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลอื่นในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จึงเป็นการไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล จึงได้ทำการศึกษา หลักเกณฑ์ วิธีการตามหลักสากลว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และวิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายของประกันสังคม

จากการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีการตรากฎหมายเป็นไปตามหลักสากลเพื่อให้ทัดเทียมอารยประเทศ และสำนักงานประกันสังคมก็เป็นหน่วยงานราชการ ที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมของประเทศไทยนั้น ความรับผิดชอบทางอาญาในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะเป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบของบุคคลภายนอก ดังเช่น กฎหมายของต่างประเทศ จึงเป็นการไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล ส่งผลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้รับความคุ้มครองในสิทธิดังกล่าวเท่าที่ควร

ดังนั้น เพื่อให้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายของประกันสังคมของประเทศไทย มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรให้มีการบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญา กรณีความรับผิดชอบของบุคคลภายนอกไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายของประกันสังคมด้วย และควรมีมาตรการในการจัดเก็บเอกสารราชการ ให้ย่นระยะเวลาจัดเก็บ รวมทั้งมีมาตรการรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันการทำลายข้อมูลหรือทำให้ข้อมูลเสียหาย

คำสำคัญ: ความผิดทางอาญา การเปิดเผยข้อมูล ระบบประกันสังคม

Abstract

This research aims to investigate the criminal liability for personal data protection in Thailand's social security system. because the Social Security Office is a government agency that has information on a large number of employers, employees, insurers, and others. and plays an important role in the collection, collection and processing of personal data. Currently, Thailand has laws related to the protection of personal data in the social security system.

Criminal liability for disclosure of personal data shall be the responsibility of the entity's owner. It does not mention the criminal liability of others for disclosure of personal information. Therefore, it is unfair to the officials. or agencies that store personal data. Therefore, it has studied the rules and procedures according to the international principles of personal data protection. and analyze the problem of criminal liability in the protection of personal data in the social security system in Thailand compared to foreign countries. In order to be used as a guideline for the amendment of the Personal Data Protection Act B.E. 2562 and the social security law.

The study found that the Personal Data Protection Act B.E. and the Social Security Office is a government agency. that must comply with the Personal Data Protection Act B.E. 2562 and other laws related to the protection of personal data in the social security system It can be seen that the law relating to the protection of personal information in the social security system of Thailand Criminal liability for disclosure of personal information will be the liability of government officials. does not mention the liability of third parties such as foreign law Therefore, it is unfair to the officials. or agencies that store personal data As a result, the owner of the personal data is not protected in such rights as they should.

Therefore, for the Personal Data Protection Act B.E. 2562 and the laws of social security of Thailand is more complete Therefore, it is appropriate to enact criminal liability. In the case of the liability of third parties in the Personal Data Protection Act B.E. 2562 and the law of social security as well, and there should be measures to store official documents. to shorten the storage period, including Security measures to prevent data destruction or damage

Keywords: criminal offense, information disclosure, social security system

1. บทนำ

ปัจจุบันการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่รวมถึงการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งกำหนดบทลงโทษทางแพ่ง ทางอาญา และทางปกครอง โดยสำนักงานประกันสังคมซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่มีฐานข้อมูลของนายจ้าง ลูกจ้าง ผู้ประกันตน รวมถึงบุคคลอื่นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลส่วนบุคคลจึงจำเป็นต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันข้อมูลดังกล่าวรั่วไหลหรือถูกละเมิด อันจะก่อให้เกิดปัญหาการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยไม่ได้รับความยินยอม และทำให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลได้รับความเสียหาย การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่น ๆ

ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม คือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 แม้ว่าชื่อของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ทำให้มองไปที่ “การคุ้มครอง” ข้อมูลส่วนบุคคล แต่ใจความสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ กลับมุ่งเน้นไปที่ องค์กร หน่วยงาน หรือนิติบุคคล ให้มี “มาตรฐาน” ในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเหมาะสมและเพียงพอ โดยเฉพาะบทลงโทษทางอาญาได้กำหนดโทษ ทางอาญาแก่เจ้าหน้าที่องค์กร หน่วยงาน หรือนิติบุคคล ที่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้กล่าวถึงโทษ ทางอาญาของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทำการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมก็ไม่ได้กล่าวถึงโทษทางอาญาของบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูล เช่น กรณีมีบุคคลภายนอกมาแอบอ้างขอข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นหรือข้อมูลรั่วไหลถึงบุคคลภายนอก จึงเป็นการไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ หรือองค์กรที่จัดเก็บหรือควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งส่งผลให้บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังกล่าวในการคุ้มครองสิทธิของตนได้อย่างเป็นธรรม ดังนั้น จึงเห็นควรศึกษาถึงความเป็นมา ความสำคัญของ ปัญหา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ และหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย ในส่วนของการดำเนินคดีทางอาญาที่อยู่ในระบบประกันสังคม ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม เรื่องการกำหนดความผิดและโทษทางอาญาเพื่อดำเนินคดีอาญาสำหรับกรณีที่บุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่น เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเป็นธรรมทัดเทียมนานาอารยประเทศ

2. ความหมาย แนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม

2.1 ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูล ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายไว้ว่า ข้อเท็จจริง หรือสิ่งที่ถือหรือยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง สำหรับใช้เป็นหลักฐานหาความจริงหรือการคำนวณ¹

ข้อมูลส่วนบุคคล ได้บัญญัติความหมายไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ

¹ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554,” สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>

2.2 ประเภทและองค์ประกอบของข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคลโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทคือข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Normal data หรือ None-sensitive data) และข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive data) ลักษณะของข้อมูลทั้งสองประเภทนี้มีความแตกต่างกันดังนี้²

2.2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Normal data หรือ Non-sensitive data) คือข้อมูลใดก็ได้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งสามารถบ่งชี้เฉพาะตัวบุคคล ได้แก่ ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน สถานะและลักษณะทางกายภาพของบุคคล ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาประมวลเป็นข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ลักษณะตัวบุคคลได้ โดยสภาพของข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้เป็นเรื่องปกติธรรมดา

2.2.2 ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive information) ได้แก่ข้อมูลข่าวสารที่ถือว่าเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Intimate) ของบุคคลโดยเฉพาะเป็นข้อมูลที่เป็นความลับหรือไม่พึงประสงค์ที่จะให้มีการเปิดเผย เช่น ความเชื่อในลัทธิศาสนาหรือปรัชญาชีวิต การดำเนินชีวิตส่วนตัว ลัทธิทางการเมือง พฤติกรรมทางเพศ ข้อมูลสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา เช่น คำพิพากษาในคดีอาญา มาตรการในการดำเนินการทางอาญา หรือการกระทำของฝ่ายปกครองที่เป็นการจำกัดเสรีภาพ เป็นต้น

จากความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลข้างต้นอาจทำให้นึกถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอยู่มากมาย แต่ข้อมูลเหล่านั้นก็มีความสำคัญหรือความอ่อนไหวที่แตกต่างกัน การใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลแต่ละข้อมูลก็ส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลที่แตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทของข้อมูลจึงทำให้มีการศึกษาและจัดแบ่งประเภทของข้อมูลให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นโดยมีหลักการทั่วไปที่ได้รับการยอมรับจะขึ้นอยู่กับการประเมินประเภทของข้อมูลในประเด็นความอ่อนไหวที่จะส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลหากมีการเปิดเผยหรือล่วงรู้ข้อมูลนั้น โดยสามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 ระดับดังนี้³

- (1) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับต่ำ (Low sensitivity)
- (2) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับกลาง (Moderate sensitivity)
- (3) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับสูง (High sensitivity)

2.3 รูปแบบของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁴

2.3.1 การให้ความคุ้มครองโดยการบัญญัติกฎหมายเป็นการทั่วไป (Comprehensive Law) ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศแรกที่ทำให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยการบัญญัติกฎหมายเป็นการทั่วไป ในปี ค.ศ. 1970 โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ได้ว่าเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับแรกของโลก

² ศิริกุล ภูพันธ์, “ข้อความคิดว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคล,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น. 83.

³ ปิยะพร วงศ์เบ็ญสัจ, “การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์กับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2551), น. 19.

⁴ กิตติศักดิ์ จันเส, “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการประกันชีวิต,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552), น. 48.

ซึ่งในเวลาต่อมาประเทศต่าง ๆ ก็ได้บัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าวตามมาอีกหลายประเทศ โดยกฎหมายส่วนใหญ่ที่บัญญัติขึ้นนั้นล้วนแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการประมวลผลข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมวลผลโดยหน่วยงานที่ให้บริการด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งได้เน้นไปที่การใช้ระบบการให้อนุญาต (Licensing) และจดทะเบียน (Registration) เพื่อควบคุมการประมวลผลข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นหลัก

2.3.2 การให้ความคุ้มครองโดยการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะ (Sectoral Law) การบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ คือการบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น การคุ้มครองข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าวิดีโอ หรือการให้ความคุ้มครองข้อมูลทางการเงิน เป็นต้น ประเทศที่ใช้รูปแบบการคุ้มครองประเภทนี้ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังจะเห็นได้จากการมีกฎหมายหลายฉบับเพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกิจกรรมแต่ละประเภทเป็นการเฉพาะ เช่น Fair credit Reporting Act, Children's Online Privacy Protection Act, Financial Modernization Act เหตุผลสำคัญที่อยู่เบื้องหลังของการเลือกให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะของประเทศ คือต้องการให้มีกฎหมายที่สามารถปรับใช้ได้กับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา

2.4 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากล

2.4.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)⁵

ข้อความในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานขององค์การสหประชาชาติ และมีอิทธิพลสำคัญต่อการร่างรัฐธรรมนูญของบรรดาประเทศที่มีการร่างรัฐธรรมนูญในเวลาต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาประเทศอาณานิคมได้อ้างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในการประกาศอิสรภาพช่วง ค.ศ. 1950 ถึง 1960 และหลายประเทศนำข้อความในปฏิญญามาใช้ในการร่างรัฐธรรมนูญของตน

เมื่อพิจารณามาตราต่าง ๆ ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจะเห็นว่ามาตราแรกแสดงถึงความ เป็น “สากล” ของสิทธิมนุษยชนโดยกล่าวถึงความเท่าเทียมกันของศักดิ์ศรีและสิทธิของมนุษย์ทุกคน ส่วน มาตราที่สองกล่าวถึงความชอบที่จะมีสิทธิของบุคคลโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทั้งสิ้น ส่วนหลักการขึ้น พื้นฐานของสิทธิที่ประกาศไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปรากฏในคำปรารภซึ่งเริ่มด้วยข้อความที่ เน้นการยอมรับ “ศักดิ์ศรีประจำตัวและสิทธิซึ่งเท่าเทียมกันและไม่อาจโอนให้แก่กันได้ของสมาชิกทั้งมวลของ ครอบครัวมนุษย์”

2.4.2 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อบังคับสหภาพยุโรป (European Union Directive 95/46/EC)⁶

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้ข้อบังคับสหภาพยุโรป 95/46/EC นับเป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับ ระหว่างประเทศฉบับแรกที่ทำให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่ถูกสร้างขึ้นโดยประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

⁵ ชูสิทธิ์ น่วมทะนง, หลักสิทธิมนุษยชน: สิทธิมนุษยชนกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (เอกสารวิชาการ), (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2557), น. 5.

⁶ สถาบันนโยบายศึกษา, “มาตรฐานสากลในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ผลกระทบต่อประเทศไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1588215192.news>

ข้อบังคับฉบับนี้ให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของข้อมูล ทั้งยังให้การรับรองว่าข้อมูลจะได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันตลอดทั้งตลาดร่วมยุโรป โดยมีขอบเขตการบังคับใช้ คือ ในมาตรา 2 ได้ให้คำจำกัดความของข้อมูลส่วนบุคคล (personal data) ว่าหมายถึงข้อมูลข่าวสาร (information) ใด ๆ ที่ชี้เฉพาะตัวบุคคล หรือสามารถบ่งชี้ลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล ซึ่งหมายถึงบุคคลธรรมดา (natural person) ที่เป็นเจ้าของข้อมูล (data subject)

2.4.3 องค์การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือ Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) ⁷ ได้จัดทำ Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data ในปี ค.ศ. 1980 ซึ่งมีหลักการสำคัญ (1) หลักข้อจำกัดในการรวบรวมข้อมูล: (2) หลักคุณภาพของข้อมูล (3) หลักการกำหนดวัตถุประสงค์ (4) หลักการจำกัดการใช้ข้อมูล (5) หลักการรักษาความปลอดภัย (6) หลักการเปิดเผยข้อมูล (7) หลักการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล (8) หลักความรับผิดชอบ: กำหนดความรับผิดชอบในกรณีที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ค.ศ. 1981 คณะมนตรีแห่งยุโรป (Council of Europe) ได้มีการลงนามใน Convention for the Protection of the Right of the Individual with regard to Automatic Processing of Personal Data เพื่อผลักดันให้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปมีบทบัญญัติ ในการป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคารพสิทธิในความเป็นส่วนตัว รวมถึง ให้การดูแลใส่ใจการส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการประมวลผลอัตโนมัติไปยังประเทศอื่น โดยมีข้อตกลงร่วมกันในเรื่อง การกำหนดหลักพื้นฐานในการคุ้มครองข้อมูล เช่น หน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง คุณภาพของข้อมูล ข้อมูลชนิดพิเศษ การรักษาความปลอดภัย การเคลื่อนย้ายข้อมูลส่วนบุคคล การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก เป็นต้น

2.4.4 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายของสหภาพยุโรป ว่าด้วยมาตรการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล General Data Protection Regulation (GDPR)⁸ ตามกฎหมายของสหภาพยุโรปว่าด้วยมาตรการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว ส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล “General Data Protection Regulation” หรือที่ เรียกว่า GDPR ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ 25 พฤษภาคม 2561 จึงอาจส่งผลกระทบต่อหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคธุรกิจที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับ การเก็บข้อมูลส่วนบุคคล หรือการให้บริการออนไลน์แก่บุคคล ที่อยู่ในสหภาพยุโรป ดังนั้น การเตรียมความพร้อมและทำความเข้าใจกฎหมาย GDPR จึงมีความจำเป็นเพื่อส่งเสริมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของภาคธุรกิจให้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากล และ ป้องกันผลกระทบจากกฎหมายที่อาจเกิดขึ้น GDPR ได้กำหนดบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับ การประมวลผล ข้อมูลหลักไว้ ดังนี้ 1) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Controller) 2) ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Processor) 3) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject) (3) ขอบเขตการบังคับใช้ (4) หลักการ

⁷ อริยพร โพธิ์ใส, “หลักเกณฑ์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สารพันปัญหากฎหมาย,” *จลนนิติ*, ปีที่ 16, ฉบับที่ 2, (มีนาคม-เมษายน, 2562), น. 152.

⁸ Tatjana Zrinski, “EU GDPR vs. German Bundesdatenschutzgesetz – Similarities and Differences,” Retrieved July 21, 2022, from <https://advisera.com/eugdpracademy/knowledgebase/eu-gdpr-vs-german-bundesdatenschutzgesetz-similarities-and-differences/>.

ขอความยินยอม (Consent) เมื่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ภายใต้ขอบเขตการบังคับใช้ (5) หลักการออกแบบ (Privacy by Design)

2.5 แนวคิดทฤษฎีการลงโทษ การกำหนดโทษทางอาญา

2.5.1 ความหมายของโทษ

“โทษ” คือ เครื่องมือทางกฎหมาย เป็นวิธีการที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อใช้กับมนุษย์ด้วยกันที่ฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิดต่อระเบียบสังคม ที่มีฐานะเป็นกฎหมายอาญา อันเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อคุณธรรมทางกฎหมายของบุคคล หรือคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวมมีผลตอบสนองต่อเหยื่อผู้ได้รับความเสียหายคนในสังคม และรัฐ เพื่อให้มีผลในการรักษาความสงบเรียบร้อยและการดำรงชีวิตที่ปกติในสังคม ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามวิธีที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย⁹ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย มาตรา 2 ความว่า

“มาตรา 2 บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” เช่นเดียวกับในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่ว่าอำนาจตามกฎหมายที่ทำให้รัฐสามารถที่จะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้นั้น เริ่มมาจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 บทบัญญัตินี้ คือหลัก “ไม่มี ความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen, nulla poena sine lege) หรือหลักนี้ในทางวิชาการเรียกว่า “หลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” อันเป็น “หลักประกันในกฎหมายอาญา” และเป็น “หลักกฎหมายในรัฐธรรมนูญ”

2.5.2 ลักษณะของโทษทางอาญา

ลักษณะของโทษในทางอาญานั้นจะต้องมีขอบเขตที่ชัดเจนพอสมควร มิฉะนั้นแล้วอาจมีช่องทางให้ผู้เอาโทษที่มีลักษณะทางอาญาไปบัญญัติโดยเรียกเป็นอย่างอื่น ทำให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ถูกกลืนรอนไปได้โดยง่ายเพราะการลงโทษมีหลายประเภทซึ่งอาจไม่ใช่ว่าการลงโทษทางอาญาก็ได้

โทษในความหมายทั่วไปมีผู้วางลักษณะของโทษอาญาไว้ดังนี้¹⁰

(1) โทษจะลงแก่ผู้กระทำเนื่องจากการกระทำความผิดตามกฎหมาย กล่าวคือจะต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและมีโทษสำหรับความผิดนั้น เช่น ถ้าเขาได้รับการกักกัน โดยไม่ได้กระทำความผิด หรือถูกควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเพื่อป้องกันโรคติดต่อ ดังนี้ไม่ใช่การลงโทษเป็นต้น

(2) โทษจะต้องเป็นไปโดยเสมอภาค จะมีขึ้นเพื่อลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะไม่ได้

(3) โทษจะต้องบังคับใช้โดยรัฐ กล่าวคือจะต้องมีกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนดบุคคลอื่นใดจะลงโทษกันเอง เช่น พ่อแม่ตีลูก หรือยอมให้เพื่อนลงโทษเพราะตนไปกระทำความผิด ดังนี้ ไม่ใช่โทษ

⁹ ธาณี วรภัทร์, หลักนิติธรรมกับการใช้มาตรการบังคับทางอาญา (เอกสารวิชาการ), (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2556), น. 2.

¹⁰ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 16 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น. 212.

(4) โทษนั้นจะต้องเป็นผลร้าย (Pain) แก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นการจำกัดเสรีภาพทางร่างกาย หรือถูกปรับ หรือริบทรัพย์สินก็ตาม ถ้าไม่ใช่ผลร้าย เช่น ให้นำตัวไปไว้ในสถานพยาบาล เพื่อรับการบำบัดรักษา และโดยห้ามออกมาก่อนเวลาที่กำหนด ดังนี้ไม่เป็นการควบคุมที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกควบคุม

(5) ผลร้ายนั้นเป็นไปเพื่อดำเนินการกระทำ (Disapproved) ของผู้กระทำ ดังนั้นการเอาผู้ป่วยโรคติดต่อ มาควบคุมไว้ เพื่อมิให้โรคดังกล่าวระบาดจึงไม่ใช่โทษเพราะไม่ได้มีความประสงค์ที่จะดำเนินผู้กระทำ

ดังนี้ จึงควรพิจารณาลักษณะของโทษอาญาให้เข้าใจมิฉะนั้นหากฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารในกรณีที่กฎหมายให้อำนาจทำได้ ออกกฎหมายมาโดยเฉพาะ ไม่เรียกว่าเป็นโทษแต่ใช้ชื่ออย่างอื่นเช่นวิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือสงเคราะห์ให้อยู่ในสถานฝึกอบรมดังนี้ ไม่ได้หมายความว่าวิธีการเช่นนั้นจะไม่ใช้โทษ ต้องดูลักษณะที่แท้จริงของวิธีการนั้นและวัตถุประสงค์ที่จะนำวิธีการนั้นมาใช้เป็นการลงโทษหรือไม่ เพราะถ้าจะว่าไปแล้วโทษจำคุกหรือกักขังย่อมจำกัดเสรีภาพของบุคคลเข้ากักขังวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทเดียวกัน

2.5.3 ความประสงค์ของการลงโทษ

หลักสำคัญคือเพื่อแก้แค้น แก้ไขและการข่มขู่ แยกรายละเอียดได้ดังนี้

- (1) เพื่อทดแทนให้สาสมกับความผิด (Retribution)
- (2) เพื่อป้องกันความผิด (Deterrence)
- (3) เพื่อตัดนิสัยผู้กระทำความผิด (Reformation)
- (4) เพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม (Incapacitation)
- (5) เพื่อสร้างจิตสำนึก (Consciousness)

2.5.4 การแบ่งแยกความผิดอาญาในแง่ของกฎหมาย ความผิดอาญาในแง่กฎหมายแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ ความผิดในตัวเอง (Mala in se) และความผิดตามที่มีกฎหมายกำหนด (Mala prohibita)¹¹

2.5.4.1 ความผิดในตัวเอง (Mala in se) คือ การกระทำที่เป็นความผิดหรือความชั่วร้าย ในตัวเอง (wrong in itself/evil in itself) ฝ่าฝืนหลักธรรมชาติมนธรรม ศีลธรรม หรือหลักการ สาธารณะของสังคม อารยะ (public principles of a civilized society) การกระทำความผิดดังกล่าว สังคม เห็นว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนความรู้สึกทางศีลธรรมของคนในสังคม สังคมถือว่าสิ่งนั้นเป็นความชั่วร้าย เป็นความผิดพื้นฐาน (traditional) ที่ไม่ใช่ความผิดที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างของความผิดในตัวเอง เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย ข่มขืนกระทำชำเรา ปล้นทรัพย์ชิงทรัพย์ลักทรัพย์

2.5.4.2 ความผิดตามที่มีกฎหมายกำหนด (mala prohibita) คือการกระทำที่เป็นความผิด เพราะมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิด (evil because prohibita) หรือเป็นความผิดตามที่มีกฎหมายห้าม (wrong due to being prohibita) เช่น ความผิดเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในอย่างไม่เหมาะสม (improper use of insider information) หลีกเลียงภาษี โดยลักษณะของ mala prohibita จะตรงกันข้ามกับ mala in se ที่ได้ กล่าวไปก่อนหน้านี้ความผิดที่เป็น mala prohibita มักจะเป็นความผิดที่ไม่ผิดต่อกฎเกณฑ์อื่นของสังคม แต่รัฐกำหนดเอาว่าเป็นความผิดอาญาเพื่อประโยชน์ของรัฐเอง เช่น รัฐออกกฎหมาย กำหนดให้

¹¹ อภิวัฒน์ สุดสาว, “การกำหนดโทษอาญาตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย,” *จลนนิติ*, ปีที่ 15, ฉบับที่ 2, (มีนาคม-เมษายน, 2561), น. 117.

นายจ้างต้องขึ้นทะเบียนนายจ้างและผู้ประกันตนตามพระราชบัญญัติประกันสังคม เป็นต้น และเอาโทษทางอาญาแก่นายจ้างหรือผู้ใดที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามที่รัฐกำหนดไว้ ซึ่งการขึ้นทะเบียนนายจ้างและผู้ประกันตนนั้นในความเป็นจริงไม่เป็นความผิดทั้งด้านศีลธรรมหรือมีข้อห้ามทางศาสนาหรือจารีตประเพณีแต่อย่างใด ความผิดประเภทนี้ไม่ใช่ความผิดชั่วร้าย ในตัวของมันเองอย่าง mala in se แต่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม ซึ่งเรียกกันว่าเป็น “ความผิดในทางเทคนิค” หรือ Technical Offence

จากทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น บทกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม นั้น จึงถือได้ว่าเป็นความผิดแบบความผิดในตัวเอง (Mala in se) คือ การกระทำที่เป็นความผิดหรือความชั่วร้าย ในตัวเอง ฝ่าฝืนศีลธรรม หรือหลักการ สาธารณะของสังคมอารยะ เป็นกรละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์คือข้อมูลส่วนบุคคล การกระทำดังกล่าว สังคม เห็นว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืน ความรู้สึกทางศีลธรรมของคนในสังคม สังคมถือว่าสิ่งนั้นเป็นความชั่วร้าย เป็นความผิดพื้นฐาน (traditional) ที่ไม่ใช่ความผิดที่กฎหมายกำหนด และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 77 ได้กำหนดหลักการไว้ว่ารัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง ข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมเป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหว เช่น สถานที่ทำงาน ความพิการโรคประจำตัว การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจึงถือว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรง ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และเห็นควรให้เป็นความผิดอาญา โดยโทษจะมีลักษณะรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของการทำความผิดว่ามี ความร้ายแรงและเกิดความเสียหายมากน้อยเพียงใด โดยมีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติหรือ การลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกิดขึ้นในเชิงการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) โดยการลงโทษผู้กระทำความผิดให้เช็ดหลาบไม่กล้าจะกระทำความผิดซ้ำอีกและมีให้มีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นใหม่เนื่องจากเกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมาย เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และผู้กระทำความผิด ก็มีใช้อาชญากรร้ายแรงแต่อย่างใด ซึ่งหากใช้มาตรการทางแพ่งหรือทางปกครอง เป็นการชดเชยค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนก็อาจจะไม่เกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับ

3. ความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

3.1 ความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมตามกฎหมายประกันสังคมของประเทศไทย

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มีรูปแบบเป็นกฎหมายเฉพาะใช้กับหน่วยงานประกันสังคม มีบทบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม คือ มาตรา 95 เป็นบทกำหนดโทษผู้ที่เปิดเผยข้อความหรือตัวเลขในแบบสำรวจให้บุคคลอื่นได้รับทราบซึ่งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 32 ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 20,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และมาตรา 100 “ผู้ใดเปิดเผยข้อเท็จจริงใดเกี่ยวกับกิจการของนายจ้างอันเป็นข้อเท็จจริงที่ตามปกติวิสัยของนายจ้างจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ซึ่งตนได้มาหรือล่วงรู้เนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุก

ไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 3,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และพระราชบัญญัติ เงินทดแทน พ.ศ. 2537 มีบทบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล มาตรา 65 ผู้ใดเปิดเผยข้อเท็จจริงใดเกี่ยวกับกิจการของนายจ้างอันเป็นข้อเท็จจริงที่ตามปกติวิสัยของนายจ้างจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผยซึ่งตนได้มาหรือล่วงรู้ เนื่องจากการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนหรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ข้อมูลที่ห้ามเปิดเผยจะเป็นข้อมูลของกิจการนายจ้างและข้อมูลเงินสมทบซึ่งก็คือเงินเดือนของผู้ประกันตนและสถานที่ทำงานของผู้ประกันตนด้วย ผู้ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติกองทุนเงินทดแทน พ.ศ. 2537 คือ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานประกันสังคม¹²

3.2 ความรับผิดทางอาญาในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย

3.2.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

หลังจากที่สหภาพยุโรปได้มีการประกาศใช้ General Data Protection Regulation หรือ GDPR ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และปัจจุบันได้เป็นกฎหมายต้นแบบของหลาย ๆ ประเทศ ในการตรากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งก็รวมถึง พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยด้วย ใช้บังคับกับประชาชนทั่วไป โดยการเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในหน่วยงานของรัฐและเอกชน ผู้กระทำความผิดคือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งก็คือหน่วยงาน องค์กร หรือสถาบัน ที่กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการประมวลผล และใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคล และโทษทางอาญา ได้กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดที่ร้ายแรง เช่น การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อนโดยมิชอบโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมเพื่อหาประโยชน์อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมาตรา 79 ได้กำหนดให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อย่างไรก็ตาม ความผิดตามมาตรา 79 นี้ สามารถตกลงยอมความกันได้ แต่การกระทำความผิดตามมาตรา 80 ในการล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วนำไปเปิดเผยแก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นั้น ไม่สามารถยอมความได้ แต่กรณีดังกล่าวมิให้นำมาใช้บังคับกับการเปิดเผยตามหน้าที่การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการพิจารณาคดี การเปิดเผยแก่หน่วยงานของรัฐในประเทศหรือต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การเปิดเผยที่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือเฉพาะครั้งจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

3.2.2 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 15 ข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และมาตรา 41 ผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

3.2.3 ระเบียบสารบรรณ พ.ศ. 2526 ข้อ 57 การเก็บหนังสือและการทำลาย

¹² กองนิติการ สำนักงานประกันสังคม, คู่มือดำเนินคดีอาญา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558), น. 18.

3.3 ความรับผิดชอบทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ

3.3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้ควบคุมการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคล มีลักษณะการบัญญัติขึ้นโดยแบ่งแยกตามประเภทของกิจการ ดังนั้น บทบัญญัติที่ใช้ควบคุมการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลจึงกระจายอยู่ตามกฎหมายซึ่งควบคุมกิจการนั้นเฉพาะเป็นเรื่อง ๆ ไป ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหรัฐอเมริกา มีจำนวนมากหลายฉบับตามแต่ลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ดังนั้นในที่นี้จะขอนำเสนอ Privacy Act 1974 หรือพระราชบัญญัติความเป็นส่วนตัว ค.ศ. 1974¹³ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะระดับสหพันธรัฐเท่านั้น ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีขอบเขต บังคับใช้เฉพาะข้อมูลของประชาชนที่ถูกจัดเก็บและรักษาในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งไม่รวมข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในภาคเอกชน ผู้ที่กระทำความผิด คือ เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของหน่วยงานใด ๆ ที่อาศัยอำนาจตามการว่าจ้างหรือตำแหน่งราชการ และบุคคลภายนอก ตาม 5 US Code 552a ได้มีบทลงโทษทางอาญาตามมาตรา 5 US Code 552a (1) จะมีความผิดในความผิดทางอาญาและปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์ (2) มีความผิดในความผิดทางอาญา และปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์ (3) จะต้องกระทำความผิดทางอาญาและปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์

ส่วนกฎหมายประกันสังคมของสหรัฐอเมริกา คือ Social Security Act 1935¹⁴ ไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม มีเพียงพระราชบัญญัติความเป็นส่วนตัว ค.ศ. 1974 หรือ Privacy Act 1974 กล่าวถึง การเปิดเผยหมายเลขประกันสังคมมาตรา 7 (a)(1) (2)¹⁵ ระบุว่าไม่มีหน่วยงานของรัฐบาลกลาง รัฐ หรือท้องถิ่นใด สามารถกำหนดให้บุคคลอื่นต้องแจ้งหมายเลขประกันสังคมของตน เพื่อให้บุคคลนั้นได้รับสิทธิ ผลประโยชน์หรือสิทธิพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด

3.3.2 ประเทศเยอรมนี กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งสหพันธรัฐ หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลของรัฐบาลกลาง(Bundesdatenschutzgesetz – BDSG) ¹⁶ ของประเทศเยอรมนี อยู่ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ (German Constitution) ซึ่งเป็นกรอบการคุ้มครองที่สำคัญ ข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความคุ้มครองโดยตรงจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งห้ามให้มีการเข้าไปแทรกแซงในสิทธิส่วนบุคคล รูปแบบของกฎหมายจึงเป็นกฎหมายกลางที่ใช้บังคับทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยครอบคลุมการเก็บรวบรวม การประมวลผล และการใช้ ทั้งข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้โดยหน่วยงานของรัฐและข้อมูลส่วนบุคคลที่หน่วยงานภาคเอกชน ผู้ที่กระทำความผิด คือ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ประมวลผล

¹³ The United State Department of Justice, “Privacy Act 1974.” Retrieved June 12, 2022, from <https://www.justice.gov/opcl/privacy-act-1974>.

¹⁴ National Archives, “Social Security Act 1935,” Retrieved June 16, 2022, from <https://www.archives.gov/milestone-documents/social-security-act>.

¹⁵ Privacy Act 1974

Disclosure of social security number (a)(1)(2).

¹⁶ Federal Ministry of Justice and the Federal Office of Justice, “Federal Data Protection Act (BDSG),” Retrieved June 12, 2022, from https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bdsdg/

ข้อมูลส่วนบุคคล แต่ของเยอรมนีจะมีความผิดของบุคคลภายนอกโดยกล่าวไว้ในมาตรา 42 ได้มีบทลงโทษทางอาญา มาตรา 42 (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับ (2) มีโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับ

กฎหมายประกันสังคมของประเทศเยอรมนี คือ Sozialgesetzbuch (SGB) ¹⁷ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม 35 SGB ความลับทางสังคม (1) (2) (3) (4) (5) โดยไม่ได้บัญญัติบทกำหนดโทษไว้

3.3.3 ประเทศนิวซีแลนด์ พระราชบัญญัติความเป็นส่วนตัว ค.ศ.2020 ของประเทศนิวซีแลนด์ได้รับการจัดการโดยกฎหมายและกฎหมายทั่วไป¹⁸ ซึ่งรูปแบบของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นกฎหมายกลางที่ใช้บังคับทั่วไป พระราชบัญญัติประกอบด้วยหลักการความเป็นส่วนตัวของข้อมูล 13 ข้อ ซึ่งควบคุมการจัดการข้อมูลส่วนตัวโดยหน่วยงานที่ถูกกำหนดอย่างกว้างขวางว่าเป็นบุคคลหรือคณะบุคคลใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนโดยมีข้อยกเว้นเฉพาะ ผู้ที่กระทำผิด คือ เจ้าหน้าที่ หัวหน้างาน หน่วยงานใด ๆ หรือบุคคลบุคคลภายนอกตาม มาตรา 212 (1)(2) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์

กฎหมายประกันสังคมของประเทศนิวซีแลนด์ คือ Social Security Act 1964 ¹⁹ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคม มาตรา 126A มาตรา 126AB มาตรา 126 AC มาตรา 127 ต้องรับผิดโทษจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญสหรัฐหรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 127A ต้องระวางโทษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งจำทั้งปรับ (ก) จำคุกไม่เกิน 12 เดือน:(ข) ปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์ และมาตรา 129 ต้องรับผิดโทษปรับไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์ และหากเป็นความผิดต่อเนื่อง ให้ปรับอีกไม่เกิน 50 ดอลลาร์ต่อวันหรือบางส่วนของวันที่ความผิดยังดำเนินต่อไป

4. วิเคราะห์ความรับผิดทางอาญาในการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในระบบประกันสังคมของประเทศไทย เปรียบเทียบต่างประเทศ

4.1 รูปแบบของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทย กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแห่งสหพันธรัฐหรือพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลของรัฐบาลกลาง (Bundesdatenschutzgesetz – BDSG) ของประเทศเยอรมนี และพระราชบัญญัติความเป็นส่วนตัว ค.ศ. 2020 ของประเทศนิวซีแลนด์ การตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลใช้เป็นรูปแบบกฎหมายกลางหรือกฎหมายที่ใช้ทั่วไป ส่วนกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา Privacy Act 1974 หรือพระราชบัญญัติความเป็นส่วนตัว ค.ศ. 1974 เป็นกฎหมาย

¹⁷ Sozialgesetzbuch (SGB) § 35 SGB I Sozialgeheimnis Retrieved July 11, 2022, from <https://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/>

¹⁸ New Zealand Legislation, “Privacy Act 2020,” Retrieved June 12, 2022, from <https://www.legislation.govt.nz/act/public/2020/0031/latest/LMS23223.html>

¹⁹ New Zealand Legislation, “Social Security Act 1964 Artificial limbs 126A 126AB 126AC Offences and general penalty 127,” Retrieved July 11, 2022, from <https://www.legislation.govt.nz/act/public/1964/0136/latest/whole.html>

เฉพาะซึ่งแยกตามประเภทของกิจการ ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีรูปแบบ เป็นกฎหมายกลางที่ใช้เป็นการทั่วไป มีข้อดีกว่ารูปแบบของกฎหมายเฉพาะเรื่องซึ่งต้องตราออกมาหลายฉบับ และต้องแยกเป็นกิจการเหมือนสหรัฐอเมริกา ซึ่งหากหน่วยงานใดมีกฎหมายเฉพาะหน่วยงานแต่ยังไม่ครอบคลุมในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็สามารถนำกฎหมายทั่วไปมาปรับใช้ได้แต่หลักการสำคัญต้องยึดหลักสากลให้เป็นไปตามสหภาพยุโรปหรือหลัก GDPR

4.2 ผู้กระทำผิด จากการศึกษา พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผู้ที่กระทำความผิดจะมีเพียงผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งก็คือเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานหรือองค์กร ที่มีหน้าที่จัดเก็บหรือประมวลผลข้อมูล ในหน่วยงานรัฐและเอกชนเพียงเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจาก ประเทศสหรัฐอเมริกา เยอรมนี และนิวซีแลนด์ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล Privacy Act 1974 ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้กระทำผิดสามารถเป็นได้ทั้งเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่จัดเก็บหรือประมวลผลข้อมูล และบุคคลภายนอก ส่วนกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล (BDSG) ของประเทศเยอรมนีและกฎหมายว่าด้วยความเป็นส่วนตัว ค.ศ. 2020 ประเทศนิวซีแลนด์ ผู้กระทำผิดสามารถเป็นได้ทั้งเจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างของหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเก็บหรือประมวลผลข้อมูลในหน่วยงานรัฐและเอกชน และบุคคลภายนอก จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ไม่มีบทบัญญัติถึงผู้กระทำผิดที่เป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นเจ้าของข้อมูล กระทำการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ข้อมูลของตนเอง ประเทศไทยควรมีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ให้ทัดเทียมประเทศอื่น ๆ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

4.3 ความรับผิดทางอาญา จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้นความรับผิดทางอาญา เป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความร้ายแรง คือ ข้อมูลที่มีความอ่อนไหว และต้องจงใจทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 77 ได้กำหนดหลักการไว้ว่ารัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง และเป็นความผิดแบบความผิดในตัวเอง (Mala in se) ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจึงถือว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรง ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และเห็นควรให้เป็นความผิดอาญาโดยเพิ่มเติมในส่วนความรับผิดของบุคคลภายนอก ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูล (BDSG) ของประเทศเยอรมนี แตกต่างกันตรงความรับผิดทางอาญาของประเทศเยอรมนี มีความรับผิดของบุคคลภายนอกเข้ามาด้วย ส่วนกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล Privacy Act 1974 ของประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายว่าด้วยความเป็นส่วนตัว ค.ศ. 2020 ของประเทศนิวซีแลนด์ เพียงแค่มีการจงใจเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่และบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูล ก็มีความรับผิดทางอาญาโดยไม่ต้องให้เกิดความเสียหายของเจ้าของข้อมูล ผู้เขียนเห็นว่า ความรับผิดทางอาญา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของประเทศไทย ควรบัญญัติตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลของประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายว่าด้วยความเป็นส่วนตัว ค.ศ. 2020 ของประเทศนิวซีแลนด์ เพียงแค่มีการจงใจเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่และบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูล ก็มีความรับผิดทางอาญาโดยไม่ต้องให้เกิดความเสียหายกับเจ้าของข้อมูล อันจะทำให้เจ้าหน้าที่ ผู้มีหน้าที่จัดเก็บและประมวลผลข้อมูล รวมทั้งบุคคลภายนอก มีความระมัดระวังในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล มากยิ่งขึ้น

4.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประกันสังคมนอกจากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 สำนักงานประกันสังคมมีพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ซึ่งมีรูปแบบเป็นกฎหมายเฉพาะใช้กับหน่วยงานประกันสังคม มีการบัญญัติผู้ที่กระทำความผิดในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานประกันสังคม หากเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เจ้าของกิจการ (นายจ้าง) หรือเจ้าของข้อมูล (ผู้ประกันตน) กระทำการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นก็จะต้องไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ความว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” ดังนั้น เห็นควรให้มีการบัญญัติความรับผิดทางอาญาในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เจ้าของกิจการ (นายจ้าง) หรือเจ้าของข้อมูล (ผู้ประกันตน) ไว้ในพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ไว้ด้วย ดังเช่น กฎหมายประกันสังคมของประเทศนิวซีแลนด์ คือ Social Security Act 1964 และบทกำหนดโทษและอัตราโทษก็ควรจะบัญญัติให้เทียบกับความรับผิดของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ประกันสังคมของประเทศไทยยังมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสำนักงานประกันสังคม เป็นหน่วยงานราชการ สังกัดกระทรวงแรงงาน จึงต้องพิจารณาจากกฎหมายกลางสำหรับข้อมูลที่อยู่ในหน่วยงานของราชการ เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ที่กระทำความผิดคือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผย หน่วยงานประกันสังคมเข้าข่ายยกเว้นในเรื่องของการเปิดเผยเป็นหลักปกปิดเป็นข้อยกเว้นตามมาตรา 15(5) นายจ้างและลูกจ้างไม่ประสงค์จะให้เปิดเผยต่อบุคคลภายนอก และตามมาตรา 15 (6) การเปิดเผยสถานที่ทำงานซึ่งอาจเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควรได้ ตามคำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ที่ สค 88/2559 คำสั่งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ที่ สค 28/2564 และคำพิพากษาศาลปกครอง คดีหมายเลขดำที่ อ.880/2555 คดีหมายเลขแดงที่ อ.1355/2559 และหากมีบุคคลภายนอกมาแอบอ้างขอข้อมูลประกันสังคมของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูลไม่มีบทบัญญัติ ความรับผิดไว้ก็ให้นำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 เรื่องแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงานมาใช้ จึงเห็นควรให้มีการเพิ่มความรับผิดอาญาของบุคคลภายนอกไว้ในพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ด้วย ในส่วนระเบียบสารบรรณ พ.ศ. 2526 จะเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสำนักงานประกันสังคมในเรื่องการจัดเก็บและทำลายเอกสาร

ในเรื่องของการเก็บรักษา ประมวลผล และทำลายข้อมูลนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล เข้าหลักข้อยกเว้น ไม่ต้องขอความยินยอม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 26(5) สำนักงานประกันสังคมจะมีแบบฟอร์มให้เจ้าของข้อมูลกรอกรายละเอียดที่จะขอพร้อมทั้งลงลายมือชื่อทุกครั้ง ส่วนการประมวลผลข้อมูลจะมีการอัปเดตข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน หากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบเอกสารที่ผู้ประกันตนกรอกเปิดสิทธิประโยชน์ ก็จะมีระยะเวลาการเก็บเอกสารไม่น้อยกว่า 5 ปี จึงจะสามารถทำลาย

เอกสารได้ ตามระเบียบสารบรรณ พ.ศ. 2526 ข้อ 57.4²⁰ ซึ่งผู้เขียนเห็นควรให้มีการย่นระยะเวลาจัดเก็บเอกสาร เนื่องจากเอกสารมีปริมาณมาก ทำให้พื้นที่ไม่เพียงพอในการจัดเก็บ และสำนักงานประกันสังคมต้องกำหนดวิธีการยกเลิกความยินยอมหากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ประสงค์จะให้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวสามารถแจ้งยกเลิกได้โดยง่ายตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 95

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

ผู้เขียนได้ทำการศึกษา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งหลักสากลว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของต่างประเทศ แล้วเห็นว่า สามารถที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ในส่วนของบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่ใช้กับหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชน และกฎหมายของประกันสังคม คือ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะหน่วยงาน .เกี่ยวกับโทษทางอาญา เรื่องความรับผิดชอบของบุคคลภายนอก ในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูล โดยไม่ต้องให้เกิดความเสียหาย เพียงแค่อาจทำให้ผู้อื่นเสียหายก็ต้องรับผิดชอบแล้ว ในส่วนของโทษและบทกำหนดโทษ ไม่ควรกำหนดสูงกว่าประเทศอื่น ๆ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ควรมีการบัญญัติความรับผิดทางอาญา กรณี บุคคลภายนอกทำการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูล ไว้ในกฎหมายประกันสังคมซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป และกำหนดโทษและอัตราโทษไม่ให้สูงกว่าประเทศอื่น ๆ

5.2.2 ควรมีมาตรการหรืออกระเบียบในการเก็บเอกสารราชการสำหรับข้อมูลที่บันทึกแล้ว ให้ย่นระยะเวลาจัดเก็บเพื่อแก้ไขปัญหาสถานที่จัดเก็บเอกสารไม่เพียงพอ โดยแก้ไขให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

5.2.3 มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานประกันสังคมมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งของผู้ประกันตนและนายจ้าง โดยแก้ไขให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกำหนดให้มีโทษอาญาที่เหมาะสมเพื่อลดแรงจูงใจในการกระทำความผิด

5.2.4 นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรู้ที่ถูกต้องแก่บุคลากร โดยเฉพาะในกรณีหน่วยงานรัฐดังกล่าวมีภารกิจหลักโดยตรงกับการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าวจึงต้องมีทักษะความรู้และให้ความสำคัญต่อการใช้ข้อมูลในระดับสูง ดังนั้นการกำหนดทั้งแนวทางปฏิบัติและการอบรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ถือเป็นการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กรให้คำนึงถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน เช่นเดียวกับเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองได้ด้วย

²⁰ ระเบียบสารบรรณ พ.ศ.2526 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ 57.4 หนังสือที่ได้ปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้ว และเป็นผู้สำเนาที่มีต้นเรื่อง จะค้นได้จากที่อื่นให้เก็บไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปี.

5.2.5 การสร้างความตระหนักรู้และความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากร อาจต้องอาศัยเครื่องมืออื่น ๆ ประกอบ เพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำคู่มือ เอกสารคำอธิบายเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ หรือแนวปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานได้ พร้อมกับองค์กรพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กองนิติการ สำนักงานประกันสังคม. คู่มือดำเนินคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558.
- กิตติศักดิ์ จันเส. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการประกันชีวิต.” วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2552.
- ชูลีพร น่วมทอง. หลักสิทธิมนุษยชน: สิทธิมนุษยชนกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (เอกสารวิชาการ). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2557.
- ธานี วรภัทร์. หลักนิติธรรมกับการใช้มาตรการบังคับทางอาญา (เอกสารวิชาการ). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2556.
- สถาบันนโยบายศึกษา. “มาตรฐานสากลในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ผลกระทบต่อประเทศไทย.” <https://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1588215192.news>, 15 มิถุนายน 2565.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.” <https://dictionary.orst.go.th/>, 15 มิถุนายน 2565.
- อภิวัดน์ สุดสาว. “การกำหนดโทษอาญาตามบทบัญญัติมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” จุลนิติ. ปีที่ 15. ฉบับที่ 2. (มีนาคม-เมษายน, 2561).
- อริยพร โพธิ์ใส. “หลักเกณฑ์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สารพันปัญหากฎหมาย.” จุลนิติ. ปีที่ 16. ฉบับที่ 2. (มีนาคม-เมษายน 2562).

ภาษาต่างประเทศ

- Federal Ministry of Justice and the Federal Office of Justice. “Federal Data Protection Act (BDSG).” https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bdsge/, June 12, 2022.
- National Archives. “Social Security Act 1935.” <https://www.archives.gov/milestone-documents/social-security-act>, June 16, 2022.
- New Zealand Legislation. “Privacy Act 2020.” <https://www.legislation.govt.nz/act/public/2020/0031/latest/LMS23223.html>, June 12, 2022.

New Zealand Legislation. “Social Security Act 1964 Artificial limbs.”

<https://www.legislation.govt.nz/act/public/1964/0136/latest/whole.html>, July 11, 2022,
Sozialgesetzbuch (SGB) § 35 SGB I Sozialgeheimnis. <https://www.sozialgesetzbuch-sgb.de/>,
July 11, 2022,

Tatjana Zrinski. “EU GDPR vs. German Bundesdatenschutzgesetz – Similarities and
Differences.” [https://advisera.com/eugdpracademy/knowledgebase/eu-gdpr-vs-
german-bundesdatenschutzgesetz-similarities-and-differences/](https://advisera.com/eugdpracademy/knowledgebase/eu-gdpr-vs-german-bundesdatenschutzgesetz-similarities-and-differences/), July 21, 2022

The United State Department of Justice, “Privacy Act 1974.”

<https://www.justice.gov/opcl/privacy-act-1974>, June 12, 2022.